

**Чернівецький меморіальний музейний центр
євреїв Буковини (ЧММЦ)
(Музей Голокосту буковинських євреїв)**

Презентація проекту - Йосиф Зісельс (Ваад України)

Колективна національна пам'ять

- Музейна презентація колективної пам'яті є нині одним із основних завдань національних історичних музеїв в Європі.
- Колективна пам'ять та пошуки національної ідентичності.
- У більшості випадків основною складовою концепту національної ідентичності обрано факт геноциду – цілеспрямованого знищення народу.
- Голодомор, Голокост, Волинська трагедія, радянські репресії в країнах Балтії, сталінські депортації кримських татар та інших малих народів Кавказу та Криму, етнічні чистки на Балканах після розпаду Югославії.
- Голокост – геноцид європейських євреїв та історія євреїв Європи.
- Особливості та регіональні відмінності політики та практики Голокосту.
- Феномен буковинського єврейства та Голокост на Буковині.

Мета та завдання «ЧММЦ»

- ЧММЦ ставить перед собою завдання реконструкції історії Голокосту в регіоні, збереження і музеєфікації історичної пам'яті про буковинське єврейство, як про особливий національний і культурно-історичний феномен в його нерозривному зв'язку і відносинах з іншими етносами Буковини, для включення цього образу в їх історичний наратив і колективну історичну пам'ять:
 - Центральне місце в колективній пам'яті євреїв після Другої світової війни належить Голокосту. Саме тому Голокост мусить бути показаний у всіх аспектах локальної специфіки, зокрема не тільки як дії румунських і німецьких властей, а й як дії різних груп місцевого населення і окремих осіб, які обіймали різну позицію (від участі в погромах і вбивствах євреїв до їх порятунку);
 - Музеєфікація Чернівецького єврейського кладовища як частини Меморіального музейного центру, його історії, пам'яток, особистих історій людей, що покояться на ньому, як елемента історичної пам'яті буковинського єврейства.

Характеристика локації ЧММЦ

- ЧММЦ буде розташований біля входу на Чернівецьке єврейське кладовище, що обіймає площу близько 12 гектарів, на якому поховано більш як 100 000 осіб (від 30 до 50 тисяч могил);
- Для меморіально-музейного комплексу відведено будівлю «Бейт-Кадішин» («Дім прощання»), яка раніше належала поховального братству;
- Будинок зведено в 1905–1906 рр. за проектом архітектора Макса Морґенштерна, у вигляді купольного мавзолею кубічної форми, в стилі модерн.
- На кладовище виділяються могили д-ра Райса (Edvard Reis) (1850–1907), Аби Штайнера (Abba Stainer) (пом. 1885), Бенно Штраухера (Benno Straucher) (1850–1940), Йосипа Штайнера (Josef Stainer) (1857–1906), Самуеля Лутінґера (Samuel Lutinger) (1849–1925), Макса Факшаера (Max Fakschaer), Елієзера Штейнберґа (Eliezer Stainberg) (1880–1932), архітекторів Еліаса Папаста (Papast) і Юліуса Бохнера (Bochner).

ЧЕРНІВЦІ ЄВРЕЙСЬКЕ КЛАДОВИЩЕ БЕЙТ КАДІШИН – 2016 рік

Чернівецьке єврейське кладовище (12 га, 50 тисяч пам'яників) – 2019 рік

Бейт кадшин – тильна сторона - 2016 рік

Надпис над центральним входом «Справедливість закону» - 2016 рік

Бейт кадшин – південно-західна стіна – 2016 рік

Бейт кадішин, центральна зала – 2016 рік

Интер'ер – 3D

Інтер'єр – 3D

Вигляд куполу з зали – 2016 рік

Мармурова дошка з іменами благодійників – 2016 рік

Початок ремонту – червень 2017 року. Вид у вересні.

Утеплення куполу – жовтень 2017 року

Покриття куполу міддю - жовтень 2017 року

Бейт кадшин – листопад 2017 року

Січень 2018 року

Купол та верхні вікна з вітражами - весна 2018 року

Верхнє вікно з вітражем – вигляд з зали

Початок фарбування стін – червень 2018 року

Завершення зовнішнього ремонту – грудень 2018 року

Бейт Кадішин – весна 2019 року

Виготовлення аутентичних дверей та вікон нижнього ярусу – весна 2019 року

Меморіальна зала – підготовка до реставрації – липень 2019 року

Ідея експозиції

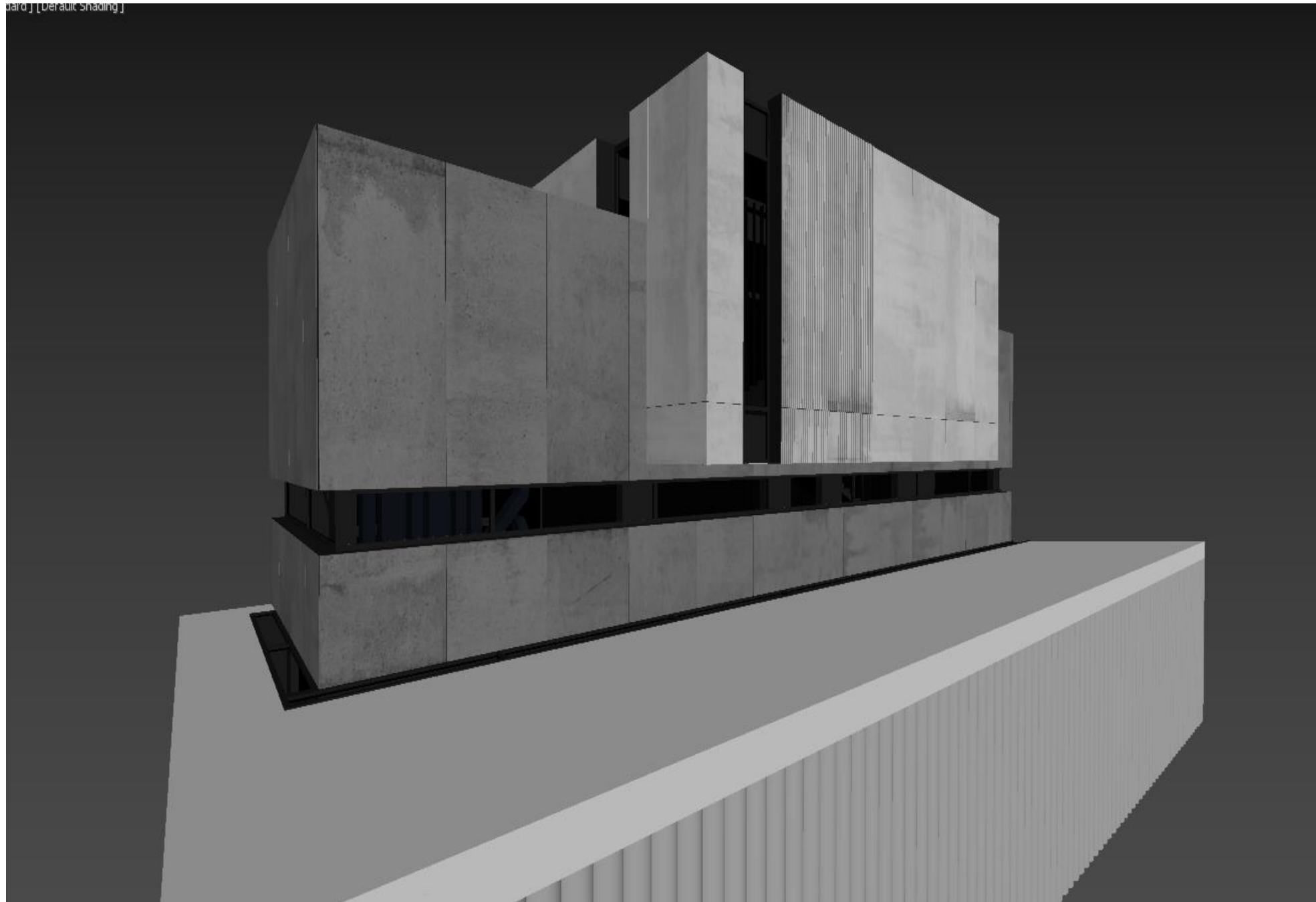
- Розташувати експозицію ЧММЦ планується у двох корпусах:
 - Новому корпусі, який планується добудувати позаду історичної будівлі;
 - Реставрованому будинку Бейт Кадішин.
- Історичний блок експозиції буде знаходитись у новому корпусі ЧММЦ:
 - Органи державної влади різних періодів (австро-угорського, російська окупація (1915 р), міжвоєнного румунського, передвоєнного і повоєнного совецького (1940-1941рр, 1944-1991рр), українського (після 1991 р) і єврейське питання;
 - міжнаціональні відносини в Буковині у процесі зміни режимів;
 - Голокост на Буковині і політика румунської влади;
 - Кладовище, як відображення епох, подій, персональних доль.
- Меморіальний блок планується розмістити у центральній залі Бейт Кадішин.

Addline – передпроектні ескізи- весна 2019 року

Робоча 3D модель, вигляд з пальовим фундаментом

0.000 [Detailed Shading]

Новий корпус ММЦ – розріз 3D модель

Простір експозиції та рух груп відвідувачів: «Історичний» блок

- **Другий поверх нового корпусу:**

- Австро-угорський період;
- Перша світова війна, російська окупація Буковини.

- **Мінус перший поверх (підвал нового корпусу):**

- Румунська влада на Буковині (1918–1940);
- Советська влада на «звільненій» Буковині (1940–1941);
- Голокост на Буковині і політика румунської військової диктатури (1941-1944).

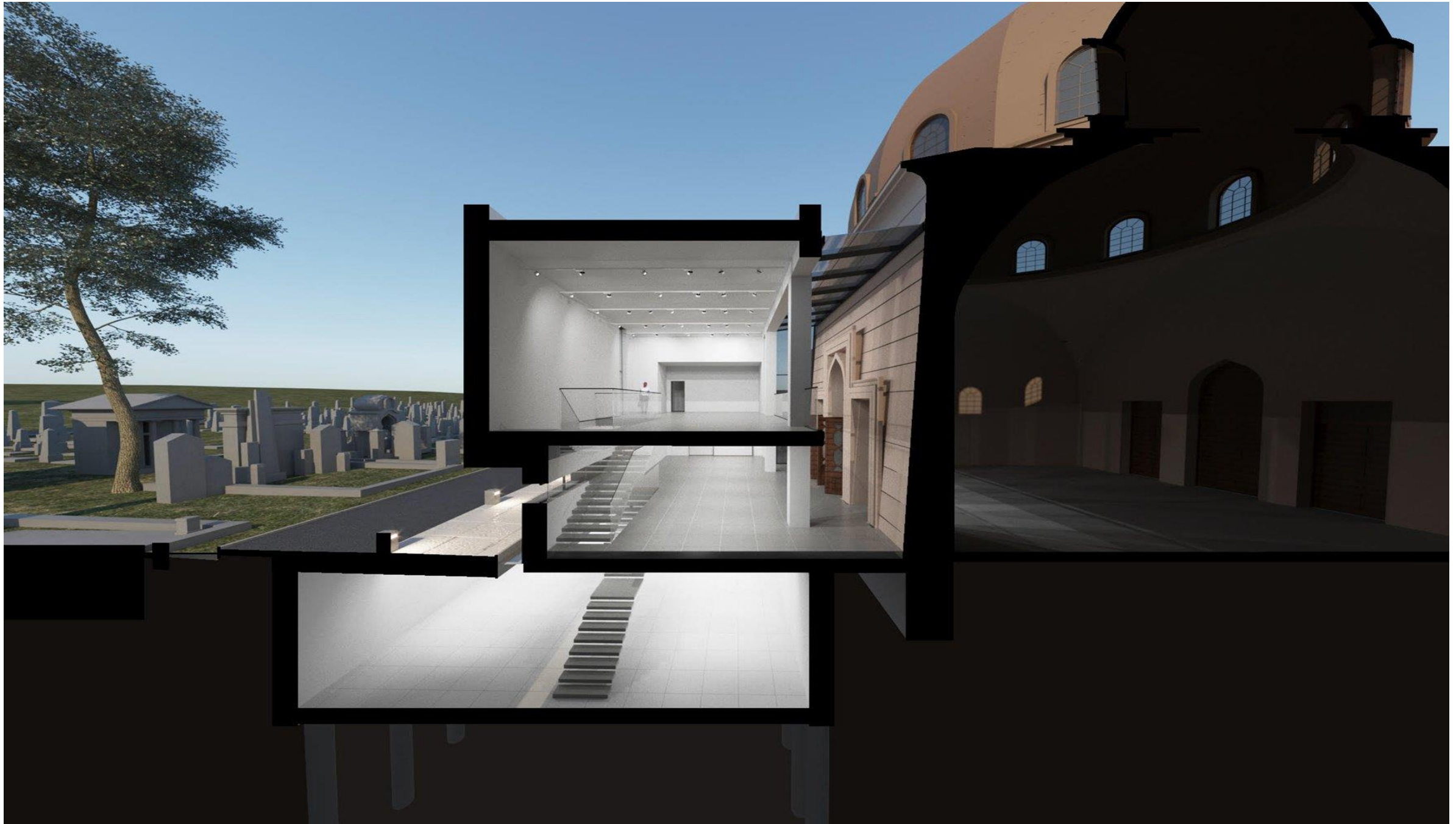
- **Перший поверх нового корпусу:**

- Советська влада в Україні (1944 – 1991);
- Незалежна Україна.

«Меморіальний» блок

- «Меморіальний» блок передбачається розмістити в історичній будівлі «Бейт-Кадішин». Його художнє рішення засноване на ідеї символічних «поминальної /меморіальної» книги і «книги життя», уявлення про які посідають важливе місце в єврейській традиції. Оформлення цього блоку покликане створити образ низки минулих єврейських поколінь і окремих людей, душі яких немов би відроджуються силою нашої пам'яті.
- Ідея художнього оформлення цього блоку запропонована Олександром Райхштейном, скульптором і майстром музейних перформансів. В його проекті у просторі будівлі підвішено розсіяні листи «книги», на яких надруковано портрети буковинських євреїв, що відігравали помітну роль в історії місцевої громади та регіону. Портрети підвішені на тонких, практично невидимих тросах. По кутах кожного листа розташовано ультрафіолетові лампи, які за заданою програмою запалюються в певному порядку.
- Інформацію про «ожилу» персону відвідувач отримує через навушники зручною для нього мовою. Загальним звуковим фоном може стати спеціально підібрана тиха музика. По колу залу можуть бути розташовані стільці з високими зручними спинками. Весь перформанс відбувається в режимі нон-стоп.

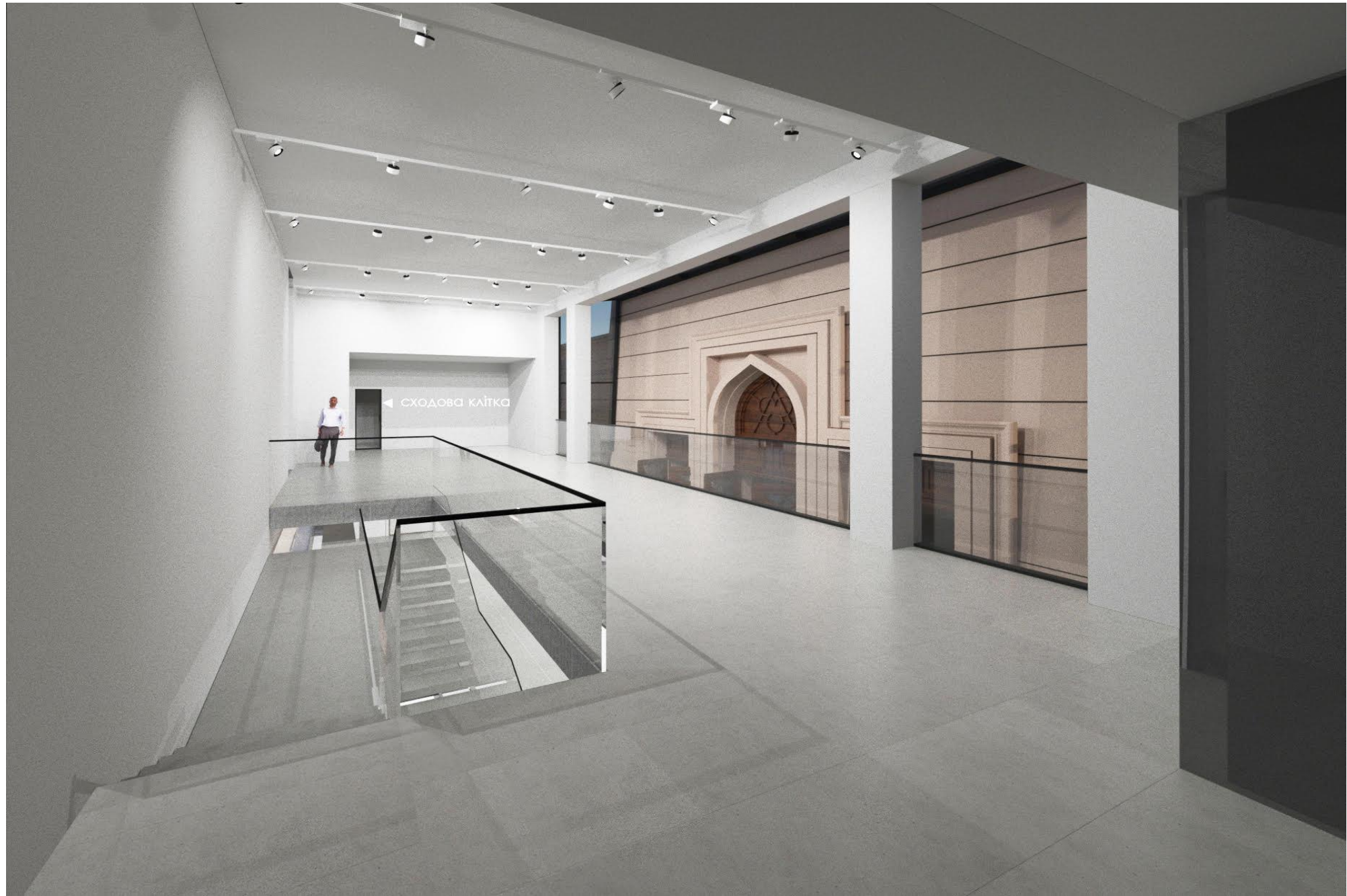
Передпроектні ескізи – розріз 33 – травень 2019 року

Ескіз зали першого поверху

Эскиз зала второго этажа

Проект ландшафту – 3D

Проект ландшафту – 3D

Історія меморіалізації з 90-х рр. ХХ ст. до наших днів

- Розташування – меморіальна залу у Бейт Кадішин:
 - Відновлення єврейських громадських і релігійних структур;
 - Місце політики пам'яті в діяльності єврейських общин;
 - Встановлення пам'ятного знаку в с. Біла;
 - Продовження меморіалізації (1991–2019) – більш як 50 ММП тільки на території Північної Буковини;
 - Створення ММЦ.

Картографія ММЦ

- Склад карт та інтерактивних карт для «історичного» блоку:
 - Інтерактивні карти Східної Європи в XVII–XIX–XX ст., зміни кордонів.
 - Інтерактивні карти «Буковина в межах держав XIX–XX ст.»
 - Інтерактивні карти міграцій європейських євреїв та їхня поява на Буковині.
 - Карти єврейських громад Північної і Південної Буковини початку XX ст.
 - Карти етнічного розподілу на Буковині і демографічних процесів в XIX–XX ст.
 - Інтерактивні карти міграцій євреїв Буковини в XX ст. (Перша світова війна, 1-й румунський період).
 - Карта советської анексії Північної Буковини, 1940 р.
 - Карта советських депортацій в 1940–1941 рр.
 - Карта румунської окупації Буковини 1941 р
 - - Інтерактивна карта таборів у Трансністрії.
 - Інтерактивна карта меморіалів і місць масових поховань.
 - Інтерактивна карта повоєнної еміграції буковинських євреїв (1944–1946 рр.).

Учасники створення проекту ММЦ

- **Група концепції:**

- Д-р Борис Хаймович (Єрусалим) – керівник
- Гілель Козовський (Єрусалим)
- Д-р Олександр Філіпчук (Чернівці)
- Д-р Олег Суровцев (Чернівці)
- Д-р Інна Дутчак (Чернівці)
- Д-р Ірина Яворська (Чернівці)
- Марія Некірса (Чернівці)
- Сергій Воронцов (Чернівці)

- **Архітектурно-проектна група – Addline (Чернівці):**

- Володимир Тимофій
- Данило

- **Група реставрації:** - проф. Василь Безякін (Київ)
- **Створення сайту ЧММЦ:** - Галина Хараз (Єрусалим)
- **Група дизайну:**
 - Олександр Антонець (Суми)
 - Олександр Райхштейн (Гельсінкі)
- **Експерна рада:**
 - проф. Вольф Москович (Єрусалим)
 - проф. Андрій Хойсіє (Ясси)
 - д-р Анатолій Подольський (Київ)
 - д-р Максим Гон (Рівне)
 - д-р Діана Дмитру (Кишинів)
 - д-р Вадим Алцкан (Вашингтон)
 - Микола Кушнір (Чернівці)